

Agnieszka Chęcińska-Zauchka*, Zofia Gródek-Szostak, Luis Ochoa Siguencia***

**Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach, **Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie*

WSPARCIE ROZWOJU TURYSTYKI W DOŚWIADCZENIACH FUNDUSZU POŻYCZKOWEGO „ROZWÓJ TURYSTYKI W MAŁOPOLSCE”

*SUPPORTING INNOVATION FOR TOURISM DEVELOPMENT: THE CASE
OF LOAN FUND „DEVELOPMENT OF TOURISM IN MALOPOLSKA”*

Słowa kluczowe: innowacje, turystyka, pożyczka, wsparcie publiczne, rozwój turystyki

Key words: innovation, loan, public support, tourism development

JEL codes: D8, D81, D83, Q5, Q59

Abstrakt. Celem opracowania jest analiza uwarunkowań oraz efektów wsparcia rozwoju turystyki ze środków funduszu pożyczkowego. Szczegółowy cel pracy zakładał określenie poziomu przydatności wsparcia pożyczkowego dla rozwoju turystyki wiejskiej. Rozwój sektora turystyki odgrywa coraz ważniejszą rolę w społeczeństwie, a podkreślić należy, że nie jest ona jednorodną i zwartą dziedziną gospodarki, ale układem złożonym. Z kolei rozwój sektora funduszy pożyczkowych jest jednym z instrumentów realizacji polityki społeczno-gospodarczej kraju. Pozwala on na inwestowanie w obszarach, które są istotne z punktu widzenia społecznego i gospodarczego, a które ze względu na występujące na rynku różnorodne regulacje, wymogi czy przyjęte strategie działania mają utrudniony dostęp do źródeł zewnętrznego finansowania.

Wstęp

Rozwój sektora turystyki odgrywa coraz bardziej znamienne rolę w społeczeństwie, a podkreślić należy, że nie jest ona jednorodną i zwartą dziedziną gospodarki, ale układem złożonym. Współczesną turystykę cechują liczne powiązania z wieloma dziedzinami życia społeczno-gospodarczego, co przejawia się w rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju i wzbogaca strukturę gospodarczą przez generowanie nowych miejsc pracy [Chęcińska-Zauchka, Gródek-Szostak 2016]. Z kolei rozwój sektora funduszy pożyczkowych jest jednym z instrumentów realizacji polityki społeczno-gospodarczej kraju. Pozwala on na inwestowanie w obszarach, które są istotne z punktu widzenia społecznego i gospodarczego, a które ze względu na występujące na rynku różnorodne regulacje, wymogi czy przyjęte strategie działania mają utrudniony dostęp do źródeł zewnętrznego finansowania.

Celem opracowania jest analiza uwarunkowań oraz efektów wsparcia rozwoju turystyki ze środków funduszu pożyczkowego. Szczegółowy cel pracy zakładał określenie poziomu przydatności wsparcia pożyczkowego dla rozwoju turystyki wiejskiej.

Finansowanie działalności turystycznej przez fundusze pożyczkowe

Turystyka jest sektorem gospodarki, który daje szansę na wykorzystanie walorów zarówno przyrodniczych, jak i kulturowych w celu zwiększenia atrakcyjności oferty i tym samym stworzenia nowych miejsc pracy oraz zwiększenia udziału gospodarki turystycznej w tworzeniu PKB. Turystyka jako sektor rynkowy radzi sobie dość dobrze w warunkach gospodarki rynkowej [Bąk-Filipek 2010]. Jednym z instrumentów wsparcia rozwoju turystyki, są preferencyjne źródła finansowania oferowane przez instytucje otoczenia biznesu (IOB) prowadzące fundusze pożyczkowe [Gródek-Szostak i in. 2017].

Fundusze pożyczkowe stały się jedną z podstawowych grup pośredników finansowych, które koncentrują się na racjonalnej i efektywnej alokacji kapitałów finansowych z programów Unii Europejskiej (UE) i dostarczają je do beneficjentów (przedsiębiorców) poszukujących dodatkowych źródeł finansowania rozwoju prowadzonej działalności. Rolą funduszy pożyczkowych jest dostarczanie przedsiębiorcom zwrotnego finansowania zewnętrznego w celu ułatwienia im rozwoju. Potrzeby przedsiębiorców w tym zakresie dotyczą zarówno kapitału inwestycyjnego, jak i środków obrotowych.

Pomimo rozwoju cywilizacyjnego, ekonomicznego i technologicznego na rynku usług finansowych występują takie zjawiska, jak: luka finansowa, wykluczenie finansowe, niedostateczne efekty podejmowanych wysiłków na rzecz ograniczenia skali ubóstwa czy nieoptymalna redystrybucja dochodów w gospodarce [Szeląg-Sikora i in. 2016]. To powoduje potrzebę zapewnienia alternatywnych form finansowania zewnętrznego dla przedsiębiorstw i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Tak więc rola i znaczenie sektora funduszy pożyczkowych w Polsce systematycznie wzrasta, co wynika zarówno z coraz lepiej przygotowanej i dostarczonej oferty pożyczkowej dla klientów, jak i z coraz większego zapotrzebowania lokalnych przedsiębiorstw na wykorzystywanie atutów i specyfiki oferty ze strony funduszy pożyczkowych.

Zadaniem funduszy pożyczkowych jest wspieranie rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) przede wszystkim przez udzielanie niskooprocentowanych pożyczek. Skala tego wsparcia może być tym większa, im wyższa będzie wartość kapitału pozostająca w dyspozycji funduszy. Na koniec 2014 roku fundusze pożyczkowe dysponowały łącznie kapitałem w wysokości 2 537 844 tys. zł. Taka pula środków pozwala już na odgrywanie znaczącej roli w całym systemie zasilania sektora przedsiębiorstw kapitałem zewnętrznym [Alińska i in. 2014].

Działalność funduszy pożyczkowych polega na podejmowaniu kontrolowanego ryzyka celem rozwoju sektora MŚP (tzw. ryzyko pożyczkowe). Oznacza to, że każdy fundusz narażony jest na ryzyko niewywiązania się pożyczkobiorcy z umowy pożyczkowej, co może narazić pożyczkodawcę na stratę finansową, a w konsekwencji na utratę płynności finansowej. Każdy fundusz stosuje własną politykę zarządzania ryzykiem kredytowym, która służy zarówno poprawie efektywności działalności funduszu, jak i umożliwia identyfikację oraz ograniczenie ryzyka pożyczkowego.

W latach 2007-2013 strumienie finansowania publicznego (środki strukturalne) w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (MRPO 2007-2013) pozwalały na dokapitalizowanie nowych lub istniejących funduszy pożyczkowych, które będą udzielały preferencyjnych pożyczek, z możliwością częściowego umorzenia dla mikro, małych i średnich przedsiębiorców.

Materiał i metodyka badań

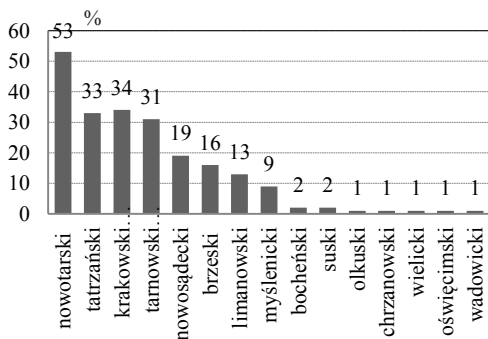
W dążeniu do zwiększania konkurencyjności przedsiębiorstw działających w sektorze turystyki, z jednej strony, niezbędny jest dostęp do fachowej wiedzy, z drugiej zaś, chęć samych przedsiębiorców do preferencyjnych źródeł finansowania [Matejun 2015]. Naprzeciw zdiagnozowanej luce finansowej wychodzą instrumenty systemowego wsparcia rozwoju przedsiębiorczości oferowane przez instytucje otoczenia biznesu [Gródek-Szostak, Nesterak 2017, Szeląg-Sikora i in. 2017]. Jako materiał badawczy wykorzystano projekt realizowany przez Fundację Rozwoju Regionu Rabka (FRRR) pn. *Fundusz Pożyczkowy „Rozwój Turystyki w Małopolsce”* (FP RTM), realizowanego w ramach projektu finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Budżetu Państwa w ramach działania 2.1. „Rozwój i podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw”, schemat D. „Wsparcie funduszy zwrotnych, przeznaczonych dla przedsiębiorstw” MRPO 2007-2013 w ramach umowy o dofinansowanie nr MRPO.02.01.04-12-1-0367-3-09. W ramach projektu oferta pożyczkowa dostępna była dla mikroprzedsiębiorców mających siedzibę na terenie Małopolski, na etapach powstawania, wczesnej działalności lub przy rozszerzaniu działalności. FP RTM dostępny był dla mikroprzedsiębiorstw od 1.10.2010 do 31.12.2015 roku.

Wykorzystano technikę dualizmu technik badawczych, tj. indywidualnego wywiadu pogłębionego (IDI) oraz analizę dokumentacji źródłowej projektu.

Wyniki badań

Oferta pożyczkowa obejmowała wsparciem wyłącznie podmioty prowadzące działalność w obszarze turystyki, gastronomii, rekreacji i sportu (tab. 1).

W strukturze beneficjentów wsparcia pożyczkowego (199 podmiotów) aż 84% stanowiły jednoosobowe działalności (w tym 50,3% stanowiły podmioty prowadzone przez kobiety, a 49,7% przez mężczyzn), 16% stanowiły spółki osobowe i kapitałowe. W ramach realizowanego wsparcia udzielono łącznie 217 pożyczek (możliwość kilkakrotnego ubiegania się o

Rysunek 1. Struktura wsparcia pożyczkowego według powiatów

Figure 1. Lending support structure by districts

Źródło: badania własne

Source: own study

wsparcie pożyczkowe), z czego 138 (63,6%) dotyczyło inwestycji na obszarze wiejskim. W grupie pożyczkobiorców 64,8% stanowili przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na terenie wiejskim. Struktura przestrzennego rozkładu pożyczkobiorców (rys. 1) pozwala zauważyć, że największa liczba pożyczkobiorców rekrutowała się z powiatów nowotarskiego i tatrzańskiego, tj. regionów o największym potencjale atrakcji turystycznych nie tylko w skali regionu, ale całego kraju.

Wsparcie pożyczkowe miało charakter celowy, tj.: a) zakup zorganizowanej części przedsiębiorstwa, b) zakup nieruchomości, c) zakup maszyn i środków transportu, d) zakup materiałów produkcyjnych, e) budowę

Tabela 1. Rodzaje działalności PKD 2007 objęte wsparciem pożyczkowym

Table 1 Types of activities of PKD 2007 covered by loan support

PKD 2007	Charakterystyka/Characteristic
55.1	Hotele i podobne obiekty zakwaterowania/Hotels and similar accommodation
55.2	Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania/Holiday and other short-stay accommodation
55.3	Pola kempingowe/Camping grounds
55.9	Pozostałe zakwaterowanie/Other accommodation
56.1	Restauracje i pozostałe placówki gastronomiczne/Restaurants and other eating places
56.2	Przygotowywanie żywności dla odbiorców zewnętrznych/Event catering activities
56.3	Przygotowywanie i podawanie napojów/Beverage serving activities
77.21	Wypożyczenie i dzierżawa sprzętu rekreacyjnego i sportowego/Rental and leasing of recreational and sports goods
79.1	Działalność agentów i pośredników turystycznych oraz organizatorów turystyki/The activities of travel agents and brokers and tour operators
79.9	Pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane/Other reservation services and related activities
91.03	Działalność historycznych miejsc i budynków oraz podobnych atrakcji turystycznych/Operation of historical sites and buildings and similar visitor attractions
93.1	Działalność związana ze sportem/Sporting activities
93.2	Działalność rozrywkowa i rekreacyjna/Recreational and leisure activities

Źródło: badania własne

Source: own study

lub adaptację obiektów budowlanych, f) remont lub modernizację środków trwałych, g) zakup nowych technologii, patentów lub licencji, h) zakup oprogramowania, i) zakup i wytwarzanie środków trwałych, j) zakup usług, k) zakup środków obrotowych, l) pokrycie kosztów bieżących działalności.

Regulamin FP RTM nie określał minimalnej kwoty pożyczki, w praktyce wynosiła 5000 zł, maksymalna kwota ustalona została na kwotę 250 000 zł. (tab. 2). Maksymalny okres spłaty pożyczki określony został na 60 miesięcy. W tym czasie pożyczkobiorcy mogli skorzystać z 6-miesięcznej karencji w spłacie rat kapitałowych. W wyniku zrealizowanych inwestycji pożyczkowych pożyczkobiorcy utworzyli 220 stanowisk pracy.

W opinii pożyczkobiorców prowadzących działalność na terenie wiejskim wsparcie z FP RTM stanowiło istotny zastrzyk finansowy umożliwiający rozwój przedsiębiorstwa. Każdorazowo podkreślano korzyści z dostępności wsparcia oraz jego ukierunkowanie na sektor turystyczny. W porównaniu do komercyjnych możliwości finansowania zewnętrznego (np. kredyt bankowy), pożyczka była łatwo dostępna, a operator funduszu (FRRR) zapewniał wsparcie na etapie przygotowania i kompletowania dokumentacji pożyczkowej. Kompleksowość oferowanych usług oraz preferencja warunków finansowania stanowiła – w opinii uczestników wsparcia finansowego – podstawę do kilkukrotnego korzystania z pożyczki.

Tabela 2. Rozkład liczbowy i kwotowy wsparcia pożyczkowego
Table 2. Number and amount of loan support

Powiat/District	Liczba przedsiębiorców którzy skorzystali z funduszu/The number of entrepreneurs who have benefited from the fund	Kwota pożyczki [zł]/The amount of loan [PLN]
Nowotarski	46	5 570 910
Tatrzński	27	2 896 000
Krakowski i miasto Kraków	32	3 203 000
Tarnowski i miasto Tarnów	29	2 403 600
Nowosądecki	19	2 218 000
Brzeski	15	809 000
Limanowski	13	911 000
Myślenicki	9	618 000
Bocheński	2	160 000
Suski	2	70 000
Olkuski	1	250 000
Chrzanowski	1	24 000
Wielicki	1	50 000
Oświęcimski	1	100 000
Wadowicki	1	85 000
Razem/Total	199	19 368 510
Średnia kwota pożyczki/Average loan amount	97 329	

Źródło: badania własne
Source: own study

Podsumowanie

Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości wymaga systemowych instrumentów wsparcia. Jednym z instrumentów są IOB, oferujące wsparcie finansowe za pośrednictwem prowadzonych funduszy pożyczkowych. W opinii pożyczkobiorców prowadzących działalność na terenie wiejskim wsparcie z FP RTM stanowiło istotny zastrzyk finansowy umożliwiający rozwój przedsiębiorstwa. Każdorazowo podkreślano korzyści z dostępności wsparcia oraz jego ukierunkowanie na sektor turystyczny. W porównaniu do komercyjnych możliwości finansowania zewnętrznego (np. kredyt bankowy), pożyczka była łatwo dostępna, a operator funduszu (FRRR) zapewniał wsparcie na etapie przygotowania i kompletowania dokumentacji pożyczkowej. Kompleksowość oferowanych usług oraz preferencja warunków finansowania stanowiła – w opinii uczestników wsparcia finansowego – podstawę do kilkakrotnego korzystania z pożyczki.

Literatura

- Alińska Agnieszka, Maciej Gajewski, Marek Górecki, Maciej Kopytek, Marek Mika, Piotr Rogowiecki, Katarzyna Sabarańska, Jan Szczucki. 2014. *Rynek Funduszy Pożyczkowych w Polsce. Raport 2014*. Warszawa: PZFP.
- Bąk-Filipek Ewa. 2010. „Finansowanie turystyki w Polsce”. *Zeszyty Naukowe Polityki Europejskiej. Finanse i Marketing* 4 (53): 204-213.
- Chęcińska-Zaucha Agnieszka, Zofia Gródek-Szostak. 2016. Zarządzanie i doskonalenie procesów biznesowych w turystyce. [W] *Podejście procesowe w zarządzaniu organizacjami*, red. Patrycja Zwiech, 21-29. Szczecin: Zapol.
- Gródek-Szostak Zofia, Janusz Nesterak. 2017. Wybrane mechanizmy publicznego wsparcia rozwoju projektów innowacyjnych. [W] *Finansowe zabezpieczennâ rozvitku sub`ektiv pîdpriemnictva real'nogo sektoru ekonomiki*, 176-187. Černigiv: ČNTU.
- Gródek-Szostak Zofia, Anna Szelaĝ-Sikora, Joanna Rorat. 2017. „Znaczenie instytucjonalnego systemu wsparcia przedsiębiorczości i samozatrudnienia wśród kobiet na terenach wiejskich (na przykładzie Punktów Konsultacyjnych Krajowego Systemu Usług)”. *Problemy Drobnych Gospodarstw Rolnych* 1: 17-27.
- Matejun Marek. 2015. „Absorpcja wsparcia w zarządzaniu rozwojem mikro, małych i średnich przedsiębiorstw – podejście strategiczne”. *Politechnika Łódzka. Zeszyty Naukowe* 1194: 5-507.
- Szelaĝ-Sikora Anna, Zofia Gródek-Szostak, Michał Cupiał, Jakub Sikora. 2016. „Rola usług doradczo-informacyjnych w rozwoju agrobiznesu”. *Roczniki Naukowe SERiA XVII* (6): 200-215.
- Szelaĝ-Sikora Anna, Zofia Gródek-Szostak, Jakub Sikora, Marcin Niemiec. 2017. „Systemowe wsparcie innowacyjności przedsiębiorstw sektora rolno-spożywczego w doświadczeniach małopolskich przedsiębiorstw”. *Roczniki Naukowe SERiA XIX* (4): 207-212.

Summary

The aim of the study is to analyze the determinants and effects of tourism development support from the funds of the loan fund. The objective of the study was to determine the level of usefulness of loan support for the development of rural tourism. The development of the tourism sector is becoming more and more important in society, and it must be emphasized that it is not a homogeneous and compact economy, but a complex one. In turn, the development of the sector of loan funds is one of the instruments implementing the socio-economic policy of the country. It allows you to invest in areas that are socially and economically important and which, due to the various regulations, requirements or adopted strategies, have a difficult access to external funding.

Adres do korespondencji

dr Zofia Gródek-Szostak (orcid.org/0000-0001-6283-6952)

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw

ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków

e-mail: grodekz@uek.krakow.pl

dr Agnieszka Chęcińska-Zaucha (orcid.org/0000-0003-2997-8486)

Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach

Katedra Zarządzania Sportem i Turystyką

ul. Mikołowska 72A, 40-001 Katowice

e-mail: agachecinska@gmail.com